

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарук, Т. Г. Місцеве самоврядування та його фінансове забезпечення в Україні [Текст] / Т. Г. Бондарук; НАН України; Ін-т економіки та прогнозування. — К., 2009. — 608 с.
2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.01.2010 р. № 2456-VI // Голос України від 04.08.2010 р., №143 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua> Назва з титул. екрана.
3. Василик, О. Д. Державні фінанси України [Текст] / О. Д. Василик, К. В. Павлюк — К.: НІОС, 2002. — 483 с.
4. Єпіфанов, А. О. Бюджет і фінансова політика України [Текст]. навч. посібник / А.О. Єпіфанов, І.В. Сало, І.І. Д'яконова — К.: Наукова думка, 1999. — 304 с.
5. Кириленко, О. П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика) [Текст] / О. П. Кириленко. — К.: НІОС, 2000. - 384 с.
6. Лисяк, Л. В. Міжбюджетні відносини: сутність, рольові функції та фінансове регулювання [Електронний ресурс] / Л. В. Лисяк, В. Я. Олійник, В. Є. Дем'яненко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. - № 2(14). — 2011. — С. 130—133. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vbumb/2011_2/25.pdf — Назва з титул. екрана.
7. Лисяк, Л. В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України [Текст]: [моногр.] / Л. В. Лисяк. — К.: ДННУ АФУ, 2009. — 600 с.
8. Луніна, І. О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин [Текст] / І. О. Луніна — К.: Наукова думка, 2006. — 432 с.
9. Модернізація України - наш стратегічний вибір: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. — К., 2011. — 416 с. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Poslannya_sborka.pdf — Назва з титул. екрана.
10. Стратегія сталого розвитку Харківської області до 2020 року [Текст]. — Х.: Видавничий Дім «ІНЖЕК», 2010. — 112 с.
11. Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку [Текст]: В 3 т. / За ред. чл.-кор. НАН України А. І. Даниленка. — Т. 1: Фінансова політика та податково-бюджетні важелі її реалізації. — К.: Фенікс, 2008. — 468 с.
12. Чугунов, І. Я. Теоретичні основи системи бюджетного регулювання [Текст]: [навч. посіб.] / І. Я. Чугунов — К.: НДФІ, 2005. — 259 с.
13. Юрій, С. І. Бюджетна система України [Текст] / С. І. Юрій, Й. М. Бескид, А. І. Крисоватий та ін. — К.: НІОС, 2004. — 400 с.

УДК 331.108.330.

СУТНІСТЬ ТА ІНДИКАТОРИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Пасєка С.Р.

Систематизовано та здійснено аналіз наукових підходів до визначення сутності інноваційного розвитку соціально-трудового потенціалу в контексті модернізаційних змін у державі. Представлено перелік індикаторів оцінки інноваційного розвитку соціально-трудового потенціалу регіону.

Ключові слова: *інноваційний розвиток, модернізація економіки, соціально-трудо-
вий потенціал регіону, індикатори оцінки інноваційного розвитку.*

Україна сьогодні вимагає постійного пошуку шляхів підвищення ефективності господарювання і потребує масштабної модернізації всіх сфер життя. Піднесення конкурентоспроможності економіки будь-якого регіону та добробуту населення потребує переходу лише на інноваційну парадигму розвитку, у центрі якої – якісний, орієнтований на знання, розвиток людини, максимально ефективно залучення та використання її трудового потенціалу, особливо її інтелектуальної

складової. Дослідження проблем розвитку соціально-трудового потенціалу в контексті модернізаційних змін є чи не найважливішим вектором сучасних досліджень, оскільки дозволяє комплексно простежити інноваційні підходи забезпечення розвитку всіх потенційних складових, а також трансформацію системи соціально-трудових відносин з поступовим викорінюванням деструктивних явищ та функціонування інституціональних пасток. Якісне дослідження інноваційного розвитку соціально-трудового потенціалу вимагає глибинного аналізу інтелектуальних потенцій економічно активного населення. Для оціночних розрахунків необхідне використання конкретних індикаторів, які можна проаналізувати в достатньому ретроспективному зрізі з можливістю міжрегіональних порівнянь.

У вітчизняній науковій думці помітно актуалізувались дослідження щодо знаннеорієнтованого розвитку населення, засвоєння інноваційної культури. Огляд вітчизняних наукових джерел свідчить, що упродовж останніх років провідні українські науковці, зокрема І.Бережна, О.Грішнова, М. Дмитренко, В.Захаров, А.Колот, Е.Лібанова, К.Міхуринська, В.Новіков, О.Новікова, В.Онікієнко, І.Петрова, С. Пирожков, У.Садова, Л.Семів, М.Семикіна, А.Чухно, Л.Шаульська з тривогою відмічають кризову ситуацію у стані соціально-трудового потенціалу України, диспропорції та розбалансованість його розвитку у переважній більшості регіонів. Надзвичайно цінними є напрацювання вчених щодо інновацій у соціально-трудої сфері загалом. На їх думку побудова економіки знань потребує пошуку напрямів інноваційного розвитку соціально-трудового потенціалу регіонів України. Але доробок вітчизняних авторів у вивченні інноваційного розвитку по суті є відсутнім.

Метою нашого дослідження є визначення сутності та індикаторів інноваційного розвитку соціально-трудового потенціалу.

У контексті поставленої мети були визначені такі завдання:

- проаналізувати наукові підходи до визначення сутності інноваційного розвитку та напрями ефективізації використання соціально-трудового потенціалу в умовах модернізації економіки;
- визначити перелік індикаторів оцінки інноваційного розвитку соціально-трудового потенціалу регіону.
- визначити перешкоди інноваційного розвитку соціально-трудового потенціалу, які сьогодні є найбільш актуальними в регіонах України.

Необхідність інноваційного розвитку соціально-трудового потенціалу обумовлюється низкою викликів сучасності. І проблема формується не лише в площині необхідності розвитку знаннємістких видів економічної діяльності, а в найбільш продуктивному, економічно і соціально обґрунтованому використанні потенцій людини. Нинішній, модернізаційний, напрям розвитку національної економіки вимагає якісних змін і розвитку соціально-трудового потенціалу. Процеси модернізації та інноваційного розвитку соціально-трудового потенціалу регіону мають спільні риси, але мають і принципову відмінність за змістовним наповненням та функціональними проявами.

Модернізація соціально-трудового потенціалу передусім передбачає створення такого середовища його розвитку (формування, використання), яке б якнайкраще проявлялось і для стану окремих потенційних складових, і для усунення дисбалансів у його внутрікомпонентній структурі. Важливо визначити базові ознаки інноваційного розвитку, що відрізняються від модернізаційних процесів для соціально-трудового потенціалу (табл. 1).

Інноваційний розвиток у загальному сенсі передбачає спрямованість на використання нових прогресивних технологій, виробництво знаннємісткої продукції (надання послуг), застосування нестандартних інноваційних підходів в управлінській діяльності через посилення використання інтелектуальних потенцій економічно активного населення.

Можна розглядати інноваційний розвиток на рівні підприємства як процес господарювання, що спирається на безупинні пошук і використання нових способів та сфер реалізації потенціалу підприємств у мінливих умовах зовнішнього середовища в рамках обраної місії і прийнятної мотивації діяльності та пов'язаний із модифікацією існуючих і формуванням нових ринків збуту [1].

Але за таким трактуванням є дещо підміна понять і не слід інноваційний розвиток за своєю сутністю диференціювати на різні сфери розвитку соціально-трудових відносин, а необхідно зводити до інтелектомісткої, технологічної спеціалізованої діяльності із застосуванням прогресивних підходів управлінської діяльності.

Таблиця 1

Спільні та відмінні ознаки модернізації та інноваційного розвитку соціально-трудового потенціалу регіону*

Ознака спільності/відмінності	Модернізація	Інноваційний розвиток
Керованість	Свідомо регульований процес	
Спрямованість	Динамічні зміни з покращенням стану	
Пріоритети людського розвитку	Гуманізація, інтелектуалізація, екологізація, технологізація	
Ресурсозабезпеченість	Потреба значних капіталовкладень	
Масштабність	Зміна середовища функціонування (чітка екзогенність)	Зміна способів функціонування
Спеціалізація	Диверсифікована, багатоаспектна	З чітко вираженою технологічністю
Роль людського фактора	Комплексне бачення проблеми, перспектив, ціленапрявленості	Схильність до інновацій, нестандартних рішень
Трансформація на соціально-трудовий потенціал	Формування сприятливого середовища розвитку потенційних складових із усуненням дисбалансів у внутрікомпонентній структурі	Інтелектуалізація соціально-трудових відносин з домінантністю схильності до впровадження нових технологій, використання нестандартних підходів

* Складено автором

Важливо підкреслити, що інноваційний розвиток нерозривно пов'язаний з інноваційним процесом, що передбачає процес перетворення ідей в нову чи вдосконалену продукцію, яка користується попитом [2 с. 13]. А генерування таких ідей і формується в сфері взаємодій складових соціально-трудового потенціалу.

Оскільки Україна значно відстає від провідних країн світу щодо основних економічних показників, остільки особливого значення для неї набуває інноваційна спрямованість економічного розвитку, як зазначає О.В. Кальмук: Відтак проблема використання людського потенціалу, трансформації людського чинника виробництва в людський капітал для нашої країни набуває особливого практичного значення [Зс. 306]. З іншого боку, саме суспільство стало більш «відкритим» до інновацій. Нестандартні підходи, інноваційні рішення, які часто призводять до революції в свідомості людей (особливо це проявляється на споживчому ринку, де динамізм потреб змінюється практично щороку з наростаючими вимогами до якісних характеристик товарів і послуг) є реальною вимогою в нинішніх умовах успішного ведення підприємницької діяльності. Щоправда в Україні слід проводити ретельну роботу щодо формування світоглядного сприйняття інноваційної активності як необхідної умови розвитку країни та її регіонів. І тут справедливо відзначає С.Є. Єгоров, що створення та підтримка національної інноваційної системи повинні стати найважливішими орієнтирами в діяльності уряду, а інноваційний тип поведінки – частиною ідеології українського суспільства [4]. Формування інноваційного типу поведінки економічно активного населення-носіїв трудового потенціалу є важливою передумовою його інноваційного розвитку в цілому.

Разом з тим, наголошуємо, що новітній вектор інноваційного розвитку держави Україна вимагає чіткого визначення напрямів ефективізації використання соціально-трудового потенціалу в контексті посилення інноваційного розвитку. Іншими словами, інноваційний розвиток соціально-трудового потенціалу передбачає таку ефективізацію його використання, що забезпечуватиме інтелектуалізацію соціально-трудових відносин зі спрямованістю на продукування знаннємісткої продукції. Інтелектуалізація соціально-трудових відносин зі спрямованістю на продукування знаннємісткої продукції повинна також передбачати застосування інноваційних підходів в управлінській діяльності через створення оптимального середовища інноваційної діяльності економічно активного середовища. Схе-

матично такий процес відображено на рис. 1.

Рис. 1. Змістовна сутність інноваційного розвитку соціально-трудового потенціалу: функціональний підхід*

* Складено автором

Дуже важливо, щоб унаслідок інноваційного розвитку соціально-трудового потенціалу спостерігався відповідний економічний ефект, адже інновація є кінцевим результатом впровадження у виробництво нововведення, який приносить дохід, більший ніж простий екстенсивний ріст, породжений вкладенням додаткових трудових, земельних чи капітальних ресурсів [5, с. 197]. При цьому особливої ваги набувають такі потенції соціально-трудового потенціалу, як:

- інтелектуальна – в силу можливостей продукування знаннємісткої продукції та пошуку інноваційних підходів в управлінні персоналом, закладених генетично;
- освітня – в силу вагомості здобуття відповідного базового освітньо-кваліфікаційного рівня та подальшого постійного розвитку згідно концепції неперервної освіти (знецінення ролі освіти, високої кваліфікації є неприпустимим, оскільки саме від них залежить формування як загального людського капіталу, так і професійної його частини [6]);
- професіоналізм – в силу можливостей продукування знаннємісткої продукції та пошуку інноваційних підходів в управлінні персоналом, розвинених у ході трудової діяльності;
- ресурси робочого часу – в силу продуктивного використання темпологічного ресурсу, спрямованого на продукування нових ідей і рішень, а також постійного розвитку з оптимальними пропорціями робочого часу та часу на відпочинок.

Домінування інтелектуальної потенційної складової є очевидним. Інноваційний розвиток – це не лише технологізація. Тут повністю погоджуємось із твердженням професора М. Дмитренка, який зазначає, що без демократичної політичної системи, створення належних умов для інтелектуального розвитку кожної людини, яка забезпечує у свою чергу накопичення інтелектуального капіталу окремої нації та всієї людської спільноти, інноваційний розвиток на основі високих технологій не лише немислимий, але й небезпечний [7].

Таким чином, інноваційний розвиток соціально-трудового потенціалу проявляється у впливі технологізації, гуманізації, інтелектуалізації й екологізації на сферу соціально-трудових відносин, з одного боку, та детермінованості соціально-трудоим потенціалом (ефективністю його використання) самого інноваційного розвитку, з іншого боку. Інноваційний розвиток соціально-трудового потенціалу доцільно розглядати не однобоко, адже від ефективності використання потенційних складових у значній мірі залежить загальний інноваційний розвиток всього регіону (табл. 2).

Якісне дослідження інноваційного розвитку соціально-трудового потенціалу вимагає проведення ґрунтовних оціночних розрахунків з глибинним аналізом закономірностей, що детермінують трансформації в сфері соціально-трудоих відносин, спрямованих на ефективізацію використання інтелектуальних потенцій економічно активного населення. Такі оціночні розрахунки повинні базуватись на конкретних індикаторах, які слід аналізувати в достатньому ретроспективному зрізі з можливістю

міжрегіональних порівнянь. Ураховуючи дані, що подаються офіційною статистикою в Україні, а також представлені матеріали аналітичної доповіді Центру Разумкова «Інноваційний розвиток в Україні: наявний потенціал і ключові проблеми його реалізації»[8], визначимо перелік індикаторів оцінки інноваційного розвитку соціально-трудового потенціалу регіону (таблиця 3).

Таблиця 2

Взаємовпливи інноваційного розвитку та ефективності використання соціально-трудового потенціалу регіону*

Вплив інноваційного розвитку на соціально-трудовий потенціал регіону	Вплив ефективності використання соціально-трудового потенціалу регіону на інноваційний розвиток
Формування нової системи соціальних відносин, базованих на розробці, обміні й використанні новітніх технологій	Розвиток знаннємістких видів економічної діяльності
Деформації системи моральних цінностей з посиленням цінностей життя і здоров'я економічно активного населення, рівня його інтелекту	Структурні трансформації з переважанням сфери послуг
Створення нових можливостей просторової мобільності, що дозволяє ефективніше використовувати ресурс часу	Технологізація різних аспектів виробничого процесу
Висунення нових вимог до освітньо-кваліфікаційного рівня фахівців	Посилення значущості людського фактора, підкріпленого високими технологіями
Створення нових можливостей реалізації потенцій з творчим нестандартним підходом	Продуктування революційних рішень, що будуть детермінувати наступний етап розвитку суспільства

* Складено автором

Розуміння сутності інноваційного розвитку соціально-трудового потенціалу та індикаторів, що його детермінують, дало змогу сформулювати загальне бачення проблемності ситуації в інноваційній сфері та сфері соціально-трудових відносин в Україні. Для проведення подальших досліджень важливо виокремити ті основні перешкоди інноваційного розвитку соціально-трудового потенціалу, які сьогодні є найбільш актуальними в регіонах України та вимагають негайного поступового вирішення з метою недопущення подальшого їх укорінення та деструктивних трансформацій.

Таблиця 3

Індикатори оцінки інноваційного розвитку соціально-трудового потенціалу регіону*

№ з/п	Група індикаторів	Назва індикатора
1	2	3
I	Інституційні	Кількість організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи
		Кількість інноваційно-активних підприємств у промисловості
		Кількість закладів, які мають аспірантуру
		Кількість закладів, які мають докторантуру
II	Потенційні	Кількість працівників наукових організацій
		Кількість осіб найвищого рівня кваліфікації (кандидатів і докторів наук)
		Чисельність творців (винахідників, раціоналізаторів)
		Чисельність фахівців, які виконують наукові та науково-технічні роботи
		Кількість фахівців, які виконують наукові та науково-технічні роботи за сумісництвом
		Кількість аспірантів і докторантів

III	Функціональні	Розподіл організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи, за сферами діяльності
		Розподіл організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи, за видами робіт (фундаментальні, прикладні дослідження, розробки, науково-технічні послуги)
		Розподіл осіб найвищого рівня кваліфікації за сферами зайнятості
IV	Результативні	Кількість випущених аспірантів і докторантів
		Частка осіб, випущених з аспірантури з захистом дисертації
		Частка осіб, випущених з докторантури з захистом дисертації
		Частка інноваційної продукції у ВВП
		Впровадження прогресивних технологічних процесів у промисловості
		Освоєння нових видів продукції у промисловості
		Обсяг реалізованих послуг з дослідження та розробки
		Обсяг реалізованих послуг – діяльність у сфері інформатизації
		Обсяг реалізованої інноваційної продукції, що є новою для ринку
		Кількість виконаних наукових і науково-технічних робіт
		Частка виконаних наукових і науково-технічних робіт із створенням нових видів техніки і технологій
		Частка виконаних наукових і науково-технічних робіт, в яких використовувались винаходи
		Кількість заявок на видачу охоронних документів на об'єкти інтелектуальної власності
		Частка заявок на видачу охоронних документів на об'єкти інтелектуальної власності, отриманих за кордоном
V	Демографічні	Вікова структура дослідників
		Гендерна структура дослідників
		Кількість осіб найвищої кваліфікації, які емігрували за кордон
VI	Освітні	Кількість випускників ВНЗ, які працевлаштувались у наукових організаціях
		Частка працівників, які підвищували кваліфікацію
VII	Ресурсні	Рівень фізичного зносу обладнання для виконання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт
		Рівень оновлення обладнання для виконання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт
		Загальний обсяг інноваційних витрат
		Внутрішні поточні витрати на наукові та науково-технічні роботи, виконані власними силами наукових організацій
		Обсяги бюджетного фінансування наукової і науково-технічної діяльності (% до ВВП)
		Структура фінансування наукових і науково-технічних робіт (за джерелами: Державного бюджету, коштів бюджету територій, позабюджетних коштів, власних фондів, коштів замовників)
		Структура фінансування інноваційної діяльності у промисловості України (з Державного бюджету, місцевих бюджетів, власних коштів, коштів інвесторів, у тому числі іноземних і вітчизняних)

* Складено автором на основі джерел: [8,9,10,11,12]

Такі перешкоди інноваційного розвитку можна умовно згрупувати в розрізі 3-х напрямів:

- 1) які виникають у сфері формування освітнього складової соціально-трудового потенціалу:
- проблемність доступності освіти через високу вартість освітніх послуг, яка підвищується на такому рівні за рахунок помітної диференціації населення країни за рівнем доходів, а також вагомим впливом міграційного чинника (у свою чергу неприпустимо, щоб висока вартість освітніх послуг, яка має місце сьогодні в Україні та абсолютно не відповідає середньому рівню доходів економічно активного населення, була одним з основних мотиваторів міграційних процесів);

- проблемність якості здобутого освітнього рівня, яка проявляється в труднощах подальшого працевлаштування, демотивації здобуття високого рівня знань через усвідомленість можливостей одержання робочого місця шляхом неформальних домовленостей або ж безперспективністю трудовою діяльності за фахом;
 - слабка підготовка в силу задовільного стану матеріально-технічної бази функціонування лабораторій, навчальних центрів, проходження виробничої практики, мінімальне формування здібностей, що мають пряме відношення до інноваційної діяльності, можливостей розвитку творчості, інтелекту, особистісних психологічних якостей (лідерство, організаторські здібності тощо);
- 2) які виникають у сфері наукової і науково-технічної діяльності:
- помітна концентрація розташування науково-дослідних організацій у 5-ти областях країни, що понижує можливості використання потенцій економічно активного населення в інших регіонах без стимулювання їх мобільності;
 - практично абсолютна концентрація осіб найвищої кваліфікації (кандидатів і докторів наук) у науково-дослідних організаціях, коли більш продуктивна їх зайнятість з прикладними параметрами могла проявлятися, якби вони були зайняті у сфері виробництва;
 - катастрофічна ситуація з матеріально-технічним оснащенням організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи, а також дослідницьких проектів окремих науковців;
- 3) які виникають у сфері виробничої діяльності:
- недостатня частка осіб з вищою освітою серед зайнятого населення супроти розвинених країн;
 - процедурні труднощі одержання охоронних документів на об'єкти інтелектуальної власності (в першу чергу мова йде про тривалість такого одержання та необхідність неформальних домовленостей).
 - слабкий досвід продукування інноваційних ідей та рішень вітчизняними дослідниками, які визнаються на міжнародному рівні (для прикладу, лише в 2012 році маємо позитивний досвід, коли українська команда вперше перемогла на міжнародному конкурсі Microsoft Imagine Cup 2012, запропонувавши пристрій для аналізу введеної інформації у вигляді рукавички, що аналізує жести рук німих для розпізнавання, введення та озвучення інформації, що передається [13]);
 - слабка, вибіркова співпраця суб'єктів господарювання з науково-дослідними організаціями (тут міг би слугувати за приклад досвід Німеччини, де всебічно стимулюється поглиблення практичної співпраці між наукою і реальним сектором економіки, розширенню мереж кооперації та об'єднань потенціалу науково-дослідних установ і компаній через створення інноваційних союзів і кластерів [4]).

ВИСНОВКИ

Отже, інноваційний розвиток соціально-трудового потенціалу слід розглядати в одній площині із вагомими чинниками сприяння модернізації економіки та суспільства, де інноваційний розвиток соціально-трудового потенціалу проявляється у впливі технологізації, гуманізації, інтелектуалізації й екологізації на сферу соціально-трудоких відносин. Від того, наскільки ефективно будуть використовуватись потенції економічно активного населення зі створенням передумов їх подальшого розвитку залежить інноваційний розвиток країни в цілому, адже саме соціально-трудова потенція нині виступає тим найбільш ймовірним каталізатором, який б дав можливість подолати той важкий соціально-економічний стан, який спостерігається в регіонах країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: монографія / С.М. Ілляшенко, О.А. Біловодська. — Суми: Університетська книга, 2010. — 281 с.
2. Соловійов В.П. Інноваційний розвиток регіонів: питання теорії та практики: моногр. / В.П. Соловійов, Г.І. Кореняко, В.М. Головатюк. — К.: Фенікс, 2008. — 224 с.
3. Кальмук О.В. Людський капітал як чинник інноваційного розвитку суспільства / О.В. Кальмук // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності [Текст] = Theoretical and Practical Aspects of Economics and Intellectual Property : зб. наукових праць: у 3-х т. / ПДТУ. — Маріуполь.

поль, 2011. — Т. 2. — С. 303—306.

4. Єгоров Є.С. Програми інноваційного розвитку зарубіжних країн: досвід та досягнення / Є.С. Єгоров: Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс] — Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Apir/2012.../Yegorov%202.pdf

5. Семів Л.К. Регіональна політика: людський вимір: моногр. / Л.К. Семів. — Львів: ІРД НАН України, 2004. — 392 с.

6. Пасєка С.Р. Інноваційний розвиток соціально-трудового потенціалу: аналіз, тенденції, перспективи [текст] / С.Р. Пасєка // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. — Кіровоград: КНТУ, 2012. — Вип. 22, ч.1. — С.289—296.

7. Дмитренко М. Суспільно-політичні та економічні проблеми інноваційного розвитку / Микола Дмитренко: Український науковий журнал «Освіта регіону. Політологія психологія комунікації» [Електронний ресурс] — Режим доступу: www.social-science.com.ua/.../379_Суспільно%20-...

8. Аналітична доповідь Центру Разумкова «Інноваційний розвиток в Україні: наявний потенціал і ключові проблеми його реалізації» [Електронний ресурс] — Режим доступу: www.uceps.org/additional/analytical_report_NSD55_ukr.pdf

9. Статистична інформація: Державна служба статистики України [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

10. Регіони України у 2011 році. Статистичний збірник / Державна служба статистики України. — Ч. 1. — К. 2011. — 358 с.

11. Регіони України у 2011 році. Статистичний збірник / Державна служба статистики України. — Ч. 2. — К. 2011. — 783 с.

12. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник / підгот. І.В. Калачова та ін. - К.: Держстат України, 2011. — 282 с.

13. Украинская команда quadSquad победила в международном конкурсе Imagine Cup 2012: Новости: ІТС.ua [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://itc.ua/news/ukrainskaya-komanda-quadsquad-pobedila-v-mezhdunarodnom-konkurse-imagine-cup-2012/>

УДК 681.3.07

КЛАСТЕРИЗАЦИЯ ТУРИСТИЧЕСКОГО РЕГИОНА ПУТЕМ ВНЕДРЕНИЯ ФРАЙЧАЙЗЕНГА КЛАСТЕРА

Швец Ю.Ю.

Рассмотрены основные характеристики кластеризации туристического региона путем внедрения фрайчайзэнга кластера. В статье рассмотрено влияния процессов управления и самоорганизации на функционирование и развитие кластера. Представлена структура самоорганизации функционирования и развития кластера, основные характеристики ТПК при плановом хозяйстве и кластеров в современной экономике.

Ключевые слова: кластер, франчайзинг, управление, самоуправление.

Развитие регионов в целом и национальной экономики в частности не является изолированным процессом не только внутри страны, но и не происходит оторвано от мировых экономических систем.

Системы могут существовать на любом географическом уровне, могут иметь различные основные деятельности. Некоторые элементы технологической системы сознательно спроектированы, в то время как другие появляются, как случайные или ассоциации. Границы системы трудно определить, и даже системы с аналогичными целями и географическим охватом будут иметь различные элементы внутри них [1]. Контакты между предприятиями производителями с другими элементами рынка важны для развития инновационных систем, как роль посредника объединений. Благодаря посредниче-